

УДК 378.147(477):910

Бейдик Олександр Олексійович,
доктор географічних наук, професор

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: beydik@mail.ru

Сировець Сергій Юрійович,
кандидат географічних наук, доцент

Київський національний університет імені
Тараса Шевченка, Київ, Україна,
e-mail: lgtinfo@ukr.net

ТАБЛИЦІ БЛОКА ТА ШУЛЬТЕ ЯК ІННОВАЦІЙНА СКЛАДОВА ОПАНУВАННЯ ДИСЦИПЛІН РЕСУРСНО-ТУРИСТСЬКОГО СПРЯМУВАННЯ

Мета. Висвітлити можливості застосування активних методів навчання (таблиці Блока та Шульте) при вивченні дисциплін ресурсно-туристського спрямування (туристські ресурси, рекреаційна географія, географія туризму).

Методика. Використані аналітичний, синтетичний, дедуктивний, індуктивний, монографічний, порівняльно-географічний методи, методи комп'ютерної обробки даних.

Результати. Представлено таблиці Блока та Шульте, які містять, відповідно, 50 і 25 комірок – об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та унікальних рекреаційно-туристських ресурсів національного та регіонального рівня, які виступають чинником концентрації, розвитку та тренування уваги, ефективного використання комп'ютерних технологій для пошуку та виявлення фактажу та інформаційно-ілюстративного матеріалу, пізнання світового, національного культурного та природного надбання.

Наукова новизна. Запропоновано таблиці Блока та Шульте, які виступають інноваційною складовою активних методів навчання, адже є самостійним узагальненням та систематизацією значного масиву ресурсно-туристської інформації.

Практична значимість. Матеріали публікації, її висновки та пропозиції можуть бути використані та використовуються в навчальному процесі ВНЗ України, навчальні плани яких містять дисципліни рекреаційно-туристського та ресурсно-географічного спрямування.

Ключові слова: таблиці Блока та Шульте, об'єкти Всесвітнього та національного надбання, активні методи навчання, переваги та недоліки адаптації таблиць до навчання, узагальнення та систематизація.

УДК 378.147(477):910

Бейдык Александр Алексеевич,
доктор географических наук, профессор

Киевский национальный университет имени
Тараса Шевченко, Киев, Украина,
e-mail: beydik@mail.ru

Сыровец Сергей Юрьевич,
кандидат географических наук, доцент

Киевский национальный университет имени
Тараса Шевченко, Киев, Украина,
e-mail: lgtinfo@ukr.net

ТАБЛИЦЫ БЛОКА И ШУЛЬТЕ КАК ИННОВАЦИОННАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ ИЗУЧЕНИЯ ДИСЦИПЛИН РЕСУРСНО- ТУРИСТИЧЕСКОГО НАПРАВЛЕНИЯ

Цель. Раскрыть возможности применения активных методов обучения (таблицы Блока и Шульте) при изучении дисциплин ресурсно-туристского направления (туристские ресурсы, рекреационная география, география туризма).

Методика. Использованы аналитический, синтетический, дедуктивный, индуктивный, монографический, сравнительно-географический методы, методы компьютерной обработки данных.

Результаты. Представлены таблицы Блока и Шульте, содержащие, соответственно, 50 и 25 ячеек - объектов Всемирного наследия ЮНЕСКО и уникальных рекреационно-туристских ресурсов национального и регионального уровня, которые выступают фактором концентрации, развития и тренировки внимания, эффективного использования компьютерных технологий для поиска фактажа и информационно-иллюстративного материала, познания мирового, национального культурного и природного наследия.

Научная новизна. Предложено таблицы Блока и Шульте, которые выступают инновационной составляющей активных методов обучения, ведь является самостоятельным обобщением и систематизацией значительного массива ресурсно-туристской информации.

Практическая значимость. Материалы публикации, ее выводы и предложения могут быть использованы и используются в учебном процессе вузов Украины, учебные планы которых содержат дисциплины рекреационно-туристского и ресурсно-географического направления.

Ключевые слова: таблицы Блока и Шульте, объекты Всемирного и национального достояния, активные методы обучения, преимущества и недостатки адаптации таблиц к обучению, обобщение и систематизация.

UDC 378.147(477):910

Beidyk Oleksandr Oleksiiovych,
Doctor of Geography Sciences, Professor
Syrovets Serhii Yuriiovych,
Candidate of Geography Sciences,
Associate Professor

Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, e-mail: beydik@mail.ru
Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Kyiv, Ukraine, e-mail: lgtinfo@ukr.net

TABLES OF BLOCK AND SHULTE AS AN INNOVATIVE COMPONENT OF GAINING PROFICIENCY IN SUBJECTS OF RESOURCE-TOURIST ASPIRATION

Purpose. To highlight possibilities of application active methods of learning (Block and Schulte tables) during learning tourism resources oriented subjects (tourism resources, recreational geography, tourism geography).

Method. Were used analytical, synthetic, deductive, inductive, monographic, comparatively geographical methods, methods of computer processing.

Results. Here you can see Block and Shulte tables that contain, relatively 50 and 25 slots – UNESCO World heritage objects and unique recreation and tourists resource national and region level, which act as a cause of concentration, development and training of mind, effective use of computer technology for further search and detection of facts and information and illustration basis, a knowledge of world, national, cultural and natural heritage.

Scientific innovation. Were offered the Block and Shulte tables, that act as an innovation part of active studying methods, as it is generalization and systematization of large amount of resource and tourist information.

Practical significance. The publication materials, their conclusions and offers can be used and are using in studying process of institutes of higher learning of Ukraine, learning plans of which contain subjects with recreational-tourist and resource-geographic direction.

Keywords: Block's and Schulte's tables, objects of World and national heritage, active learning methods, advantages and disadvantages of adaptation of tables to studying, generalization and systematization.

Постановка проблеми. Підвищення ролі та ефективності освіти є одним із основних пріоритетів соціальної політики держави. У сучасних умовах реалізації принципів Болонського процесу активні методи навчання (АМН) виступають однією з ключових ланок навчального процесу. Навчальний процес в умовах реформування системи вищої освіти вимагає постійного вдосконалення. Це обумовлено, перш за все, зміною пріоритетів та соціальних цінностей: інтеграційні процеси все більше усвідомлюються як засіб досягнення такого рівня якості освіти, який в найбільшій мірі відповідає розвитку людини, задоволенню її духовних і творчих потреб. Підготовка фахівців для гуманітарних та точних наук вимагає корінної зміни стратегії й тактики навчання у вищому навчальному закладі. Головними вимогами до випускника, крім професійних знань, вмінь та навичок, стають компетентність і професійна мобільність. У зв'язку з цим акценти при викладанні навчальних дисциплін переносяться не тільки на формування знань, вмінь та навичок з боку викладача, а й на сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента. Успішність досягнення мети залежить не тільки від змісту освіти, але і від того, як засвоюється навчальний матеріал: індивідуально або колективно, в авторитарних чи гуманістичних умовах, спираючись на увагу, сприйняття, пам'ять або на весь особистісний потенціал людини, за допомогою репродуктивних або активних методів навчання. Значну роль у формуванні особистості у навчально-виховному процесі відіграють АМН. Саме вони активізують самостійність мислення, залучають студентів до роботи з великими обсягами інформації, сприяють розумінню сутності проблеми. До основних форм активізації навчального процесу належать: проведення тестування, ділових ігор, тренінгів, застосування опорних сигналів тощо.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Використання активних методів і сучасних педагогічних технологій як складової вищої освіти, їх застосування в навчанні персоналу підприємств і фірм розглядається у роботах як вітчизняних, так і закордонних авторів [1-13, 15-17]. Зазначимо, що ряд ділових ігор, тренінгів, тестів, запропонованих японським менеджментом, західними психологами та організаторами виробництва (Н. Енкельман, М. Біркенбіль, Л. Дж. Пітер, С. Паркінсон, А. Блох та ін.), успішно використовуються як при теоретичному навчанні, так і у практичній діяльності. У той же час активні методи навчання ще недостатньо впроваджуються у формат навчального процесу – нерідко студент віддає перевагу нескінченному блуканню Інтернетом у пошуках часто-густо недоброякісної інформації або комп'ютерним іграм, які скоріше руйнують, ніж розвивають і особистість, і її творче начало. Більш широке застосування активних освітніх технологій (не зменшуючи при цьому значення і технологій комп'ютерних) має пожвавити та забезпечити креативним наповненням аудиторне і позааудиторне навчання.

Мета статті – висвітлити можливості застосування таблиці Блока як одного з видів психолого-педагогічних технологій при вивченні

географічних, історичних, конструктивно-географічних та ін. дисциплін, запропонувати ряд «ресурсно-рекреаційних опорних сигналів» (останні об'єднують архітектурно-історичну, природно-географічну та комплексну складові об'єктів Всесвітнього надбання).

Виклад основного матеріалу. Таблиця Блока – випадково розташовані числа (або інші об'єкти) для тренування швидкого їх знаходження за порядком (прямокутник зі сторонами 20-30 см, який розбивається на 50 комірок в хаотичній послідовності). Застосовуються для дослідження та розвитку психічного темпу сприйняття, зокрема швидкості зорових орієнтовно-пошукових рухів (що є основою швидкочитання), дозволяє розширити поле зору (широке поле зору скорочує час пошуку інформативних фрагментів текстів). Правила тренування на таблицях Блока полягають в наступному. Вказувати цифри-об'єкти необхідно у зростаючому порядку (від 10 до 59). На психологічних тренінгах цифри вказуються тільки поглядом, а час зчитування однієї таблиці не має перевищувати 25 сек., але для географів ці вимоги не обов'язкові. Перед початком роботи з таблицею погляд фіксується в її центрі. При послідовному пошуку цифр-об'єктів дозволяється фіксація очей в центрі таблиці, а горизонтальних рухів очей бажано уникати. Відстань від таблиці до очей має бути такою ж, як і при читанні звичайного тексту – 25-30 см. При реалізації тренінгу треба уникати перевтоми. При роботі з таблицями Блока слід пам'ятати про те, що тренування не є самоціллю, головне – розширення поля зору.

Заради об'єктивності слід зазначити, що використання таблиць Блока розглядається як наступний крок у розвитку психолого-педагогічних та мнемотехнічних технологій, що застосовуються у географії (попереднім кроком було використання таблиць Шульте) [5-8]. Застосування таблиці Блока в географічних дисциплінах розглядається, як складова окресленого вище тренду. Запропоновану таблицю американський психолог Джозеф Блок (Нью-Йорк) свого часу порівнював з термометром. І хоча вона вимірює не температуру, а увагу людини, первинне завдання у неї було таке, як у градусника: надіслати сигнал про небезпеку. За допомогою простого тесту можна визначити, чи здатний той, кого випробують, стати водієм? Завдання, яке містить таблиця, полягає у послідовному пошуку чисел від 10 до 59 (всього 50 комірок) за фіксований час. Оптимальним результатом є такий пошук, коли кожне число «забирає» 10-20 секунд. Ті, хто втрачає на пошук у 2-3 рази більше часу, теж здатні реагувати на дорожні ситуації, хоч і не дуже швидко. Більш повільним за кермо, за Блоком, краще не сідати. Як, до речі, і занадто спритним, які в цьому тестуванні показують результат в середньому менший за 5 секунд. Такі особи, вважає Блок, схильні перебільшувати свою реакцію, вести авто ризиковано, що може призвести до ДТП [14].

Викладене вище, на нашу думку, може застосовуватись і при тренінгах не тільки географічного, але і будь-якого іншого змістовного предмет-об'єктного наповнення, адже закладені в таблицях Шульте і Блока

принципи – універсальні. Додамо, що застосування таблиць Шульте при вивченні географічних дисциплін було запатентовано [18]. Принципова адаптація таблиці Блока до географії (як і до будь-якої іншої дисципліни) полягає у наступному:

- самостійний пошук студентом зображень (світлин, картин) певної групи (наприклад, рекреаційно-туристські ресурси) – це особливо важливо, адже сучасні інформаційні технології часто-густо дають студенту вже готові відповіді;

- проведення самостійної класифікації, групування, ранжування об'єктів (наприклад, 5 груп по 10 об'єктів у кожній групі – об'єкти громадської, сакральної, садово-паркової, інженерно-технічної, промислової архітектури);

- набуття навичок компонування, редагування, ранжування, виявлення нових об'єктів;

- інші чинники розвитку особистості.

Адаптація таблиць Блока до ресурсно-туристської проблематики – об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Аналіз значної кількості архітектурно-історичних та природних об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО дав можливість виділити основні з них, які відповідають критеріям гетерогенності (різноманітності), значущості, контрастності (рис. 1.).

Рис.1. Об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО в таблиці Блока

1. Африка			
№	Назва	Країна	Тип
10	Руїни Кхамі	Зімбабве	природний
11	Велике Зімбабве	Зімбабве	культурний
12	Мосі-оа-Тунья / Водоспад Вікторія	Замбія та Зімбабве	природний
13	Сідаде-Велья, історичний центр Рібейра-Гранді	Кабо-Верде	культурний
14	Форт Ісус	Кенія	культурний
15	Старе місто Ламу	Кенія	культурний
16	Аксум	Ефіопія	культурний

17	Палац Фасілідеса, Гондер	Ефіопія	культурний
18	Висічені в скелі церкви Лалібели	Ефіопія	культурний
19	Національний парк Вірунга	Конго	природний
<i>2. Арабські країни</i>			
20	Плато Тассілін-Аджжер	Алжир	змішаний
21	Стародавнє місто Тімгад	Алжир	культурний
22	Калат-аль-Бахрейн — стародавній порт і столиця Дільмуна	Бахрейн	культурний
23	Історичний район Каїра	Єгипет	культурний
24	Мемфіс і його некрополі — комплекси пірамід від Гізи до Дахшура	Єгипет	культурний
25	Стародавнє місто Єрусалим та його стіни	Єрусалим	культурний
26	Стародавнє місто Петра	Йорданія	культурний
27	Стародавнє місто Баальбек	Ліван	культурна
28	Національний парк Банк-д'Арген	Мавританія	природний
29	Фортеця Бахла	Оман	культурний
<i>3. Азія і Океанія</i>			
30	Печери Еллори	Індія	культурний
31	Тадж Махал	Індія	культурний
32	Храм Махабодхі	Індія	культурний
33	Національний парк Сагарматха	Непал	природний
34	Долина Катманду	Непал	культурний
35	Лумбіні, місце народження Будди	Непал	культурний
36	Субантарктичні острови Нової Зеландії	Нова Зеландія	природний
37	Храмовий комплекс Прамбанан	Індонезія	культурний
38	Храмовий комплекс Боробудур	Індонезія	культурний
39	Заповідні тропічні ліси Суматри	Індонезія	природний
<i>4. Європа і Північна Америка</i>			
40	Мірський замок	Білорусь	культурний
41	Рильський монастир	Болгарія	культурний
42	Історичний центр Риму і володіння Ватикану	Ватикан	культурний
43	Замки та фортеці короля Едуарда I в королівстві Гвінед	Велика Британія	культурний
44	Бленгеймський палац	Велика Британія	культурний
45	Лондонський Тауер	Велика Британія	культурний
46	Роботи Антоніо Гауді	Іспанія	культурний
47	Київський Софійський собор та Києво-Печерська лавра	Україна	культурний
48	Ансамбль історичного центру Львова	Україна	культурний
49	Резиденція митрополитів Буковини та Далмації	Україна	культурний
<i>5. Латинська Америка і Кариби</i>			
50	Доіспанське місто Теотіуакан	Мексика	культурний
51	Доіспанське місто Чичен-Іца	Мексика	культурний
52	Доіспанське місто Ушмаль	Мексика	культурний
53	Ріо-де-Жанейро	Бразилія	культурний
54	Національний парк Тікаль	Гватемала	змішаний
55	Археологічний парк і руїни Кірігуа	Гватемала	культурний

56	Національний історичний парк — Цитадель	Гаїті	культурний
57	Археологічний парк Сан-Агустін	Колумбія	культурний
58	Фортеця Сан-Педро-де-ла-Рока	Куба	культурний
59	Мачу-Пікчу	Перу	змішаний

Рис.2. Рекреаційно-туристські ресурси АР Крим в таблиці Шульте

Пояснення до рис.2

1. Палац “Ластівчине гніздо” (пам'ятка архітектури та історії, розташована на 40-метровій скелі мису Ай-Тодор , 1912 р.) (м. Ялта, смт Гаспра);
2. Національний заповідник “Херсонес Таврійський” (старогрецьке місто-держава, IV ст. до н.е. – XIV ст.) (м. Севастополь);
3. Лівадійський палац-музей (Великий палац , 1910- 1911) (м. Ялта, смт Лівадія);
4. Генуезька фортеця (г. Фортечна (150 м), 1371-1460) (м. Судак);
5. Фестиваль електронної музики ”Казантип” (с. Попівка, Чорноморський р-н);

6. Аю-Даг (Ведмідь-гора , Бююк- Кастель, 570 м, природний заповідник) (м. Ялта, смт Гурзуф);
7. Інкерманський Свято-Климентіївський печерний чоловічий монастир (пам'ятка архітектури VIII – IX ст.) (м. Інкерман);
8. Воронцовський (Алупкинський) палац (пам'ятка архітектури та історії , архітектори Франц Боффо , Томас Харрісон, 1828) (м.Алупка);
9. Нікітський ботанічний сад (пам'ятка садово-паркового мистецтва, засновник – ботанік Х. Х. Стевен, 1812) (м. Ялта, смт Нікіта);
10. Гора Ай-Петрі (1234 м, пам'ятка природи, Ай-Петринська яйла) (м. Алупка);
11. Ханський палац (пам'ятка архітектури, 1532-1783) (м. Бахчисарай);
12. Пам'ятник затопленим кораблям (встановлений на штучному острові, складеному з грубо оброблених гранітних брил, на відстані кількох десятків метрів від берега у Севастопольській бухті, 1905, автори - естонський скульптор Амандус Генріх Адамсон, архітектор Валентин Августович Фельдман та військовий інженер Оскар Іванович Енберг) (м. Севастополь);
13. Великий каньйон Криму (ущелина в Кримських горах на схилі Ай-Петринської яйли, глибина 250-320 м, довжина 3 км, автошлях Ялта – Бахчисарай) (с. Соколине, Бахчисарайський р-н);
14. Видатний живописець-мариніст, вірмен, Іван Костянтинович Айвазовський (1817 -1900) (автор понад 6 тисяч полотен , все життя прожив у Феодосії, де відкрито його картинну галерею);
15. Водоспад Уч'ан-Су (висота близько 100 м , схил г. Ай-Петрі) (м. Ялта);
16. Видатний письменник Олександр Грін (Олександр Степанович Гриневський) (1880-1932) (жив у містах Феодосія, Старий Крим , де відкриті будинки-музеї) ;
17. Печерне місто Мангуп (розташоване на висоті близько 600 м) (с. Ходжасала, Бахчисарайський р-н.);
18. Балаклавська бухта (м. Балаклава);
19. Масандрівський палац-музей (пам'ятка архітектури XIX ст., палац імператора Олександра III) (смт Масандра, м. Ялта);
20. Успенський печерний монастир (пам'ятка архітектури VIII- XIX ст.) (м. Бахчисарай);
21. Сімферопольський залізничний вокзал (1946-1951, архітектор Душкін О.М.) (м. Сімферополь);
22. Міжнародний дитячий центр “Артек” (підніжжя г. Аю-Даг) (смт Гурзуф, м. Ялта);
23. Видатний письменник і драматург Антон Павлович Чехов (1860-1904) (жив у Ялті, де відкрито будинок-музей);
24. Саки (грязелікувальний курорт міжнародного значення) (м. Саки, Сакський р-н);
25. М'ямарова печера (природна пам'ятка, плато Чатир-Даг) (с.Краснолісся, Сімферопольський р-н).

Аналіз недоліків і переваг адаптації таблиць Блока до географічної, історичної та ін. проблематики. Застосування таблиць Блока як одного з видів АМН у навчальному процесі має свої переваги та недоліки. Аналіз досвіду застосування цієї технології у навчальному процесі дає можливість викласти їх у наступному вигляді.

<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
● чинник об'єктивного сприйняття природних, суспільно-політичних, економічних явищ та процесів; ● чинник усунення «білих плям» в історії суспільства, повернення забутих імен; ● чинник ефективного використання комп'ютерних технологій для пошуку та виявлення фактажу та інформаційно-ілюстративного матеріалу; ● можливість використання таблиць для обстеження осіб широкого вікового діапазону, оцінки ефективності роботи, психічної стійкості індивіда, визначення стійкості уваги та динаміки працездатності; ● чинник підвищення та вдосконалення швидкості читання та реакції на зовнішні стимули ● чинник концентрації, розвитку та тренування уваги та мислення; ● чинник розвитку і тренування поля зору («бокового» зору); ● чинник розвитку швидкості зорових орієнтовно-пошукових рухів та периферійного зору; ● визначення стійкості уваги і динаміки працездатності; ● виявлення швидкості простих сенсомоторних реакцій; ● дослідження рухливості основних нервових процесів (збудження та гальмування), характеристики працездатності нервових клітин кори головного мозку (працездатність залежить від сили збудливого та гальмівного процесів); ● вибудовані ілюстративні та асоціативні ряди виступають стимулом активного засвоєння матеріалу, формування його емоційного сприйняття; ● розмаїття первинного матеріалу, який виступає потенціалом та резервом для подальшого комбінування; ● самостійний пошук та вибір студентом (навчальний процес у ВНЗ турисько-	● асиметрія сюжетів (переважання архітектурно-історичних (в т.ч. сакральних) об'єктів); ● складність регіональної ідентифікації природних об'єктів, їх схожість; ● певна примітивність та прямолінійність реалізації технології; ● невисока якість сюжетів та складність їх ідентифікації при тиражуванні (перенесенні на паперові носії, в публікації); ● підвищені вимоги до якості паперових носіїв; ● труднощі відбору та генералізації (узагальнення) первинного матеріалу; ● складність вибору об'єктів, що репрезентують область, регіон, підкреслюють його індивідуальність; ● брак придатних для використання в таблиці об'єктів туристського призначення в ряді регіонів; ● невідповідність світлини реальному туристсько-рекреаційному об'єкту (необізнаність автора або помилка інтернет-ресурсу) ● практична відсутність «географічного» досвіду застосування таблиць Блока, певна інноваційність їх залучення до туристсько-рекреаційної проблематики; ● підвищені вимоги до IQ учасників тренінгу; ● підвищені вимоги до інструктажу (тексту інструкції) щодо участі у тренінгу; ● підвищені вимоги та складність залучення природних об'єктів до таблиці (подібність та схожість багатьох природних об'єктів різних територій); ● обмеженість можливостей реалізації тренінгу в чорно-білому варіанті; ● відсутність світлин ряду об'єктів, брак їх представлення в Інтернеті; ● невисока якість вміщених в Інтернеті зображень та їх поверхневий опис;

рекреаційної спеціалізації) ресурсно-рекреаційних сюжетів; ●використання власних світлин, реалізація індивідуального бачення топ-50-ки об'єктів, їх концентрований «виклад»; ●можливість комбінування, об'єднання ротації складових таблиці; ●використання таблиць Блока як важеля формування регіонального та національного ресурсно-рекреаційног іміджу; ●чинник формування індивідуального світогляду; ●стимул сприймати об'єкти на власні очі (польові експедиційні дослідження); ●перспективи використання туристко-рекреаційного наповнення таблиць Блока (технології, принципу, підходу) у навчанні, на туристських порталах, тестуванні і т. ін.; ●самостійний вибір, визначення та комбінування топ-50-ки туристських об'єктів; ●чинник самостійного пізнання нових територій та об'єктів; ●чинник розвитку креативного мислення; ●чинник пошуку балансу та пропорцій між об'єктами природного та «синтетичного» середовища; ● чинник розвитку індивідуальних дизайнерських та художніх здібностей; ●чинник пізнання культурних надбань різних народів; ●розвиток та реалізація творчих здібностей.	●територіальна диспропорція об'єктів, значна кількість яких припадає на великі міста та культурні центри; ●недостатня обізнаність населення про таблиці Блока.
---	---

Таким чином, сильні сторони переважають слабкі, але останні свідчать про певні недоліки цієї технології.

Висновки та пропозиції:

- розроблено та запропоновано ряд адаптованих до дисциплін ресурсно-туристського спрямування таблиць Джозефа Блока;

- застосування активних методів навчання, в т.ч. адаптованих до географічної проблематики таблиць Блока, сприяє концентрації, розвитку та тренуванню уваги, є чинником ефективного використання комп'ютерних технологій для пошуку та виявлення фактажу та інформаційно-ілюстративного матеріалу, пізнання національних культурних та природних надбань;

- запропоновано 3 варіанти таблиць Блока, які віддзеркалюють природні, культурно-історичні об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (наведено в статті), природні та культурно-історичні святині України;

- технологія використання таблиць Блока може бути застосована як до класичних географічних (економічна і соціальна географія, фізична географія материків і океанів, краєзнавство, географія світового господарства), так і конструктивно-географічних (ринкова діяльність туристських підприємств, рекреаційні комплекси, рекреаційно-туристські ресурси, географія туризму) дисциплін;

- наведено аналіз сильних і слабких сторін адаптації таблиць Блока до навчального процесу, основою якого є реалізація ряду педагогічних експериментів.

Список використаних джерел:

1. Бейдик О. О. Диверсифікація творчого підходу до конструювання навчального процесу / О. О. Бейдик // Вісник Київського інституту «Слов'янський університет». Сер. Економіка. – 2000. – Вип. 6. – С.23-29.
2. Бейдик О. О. Персонал-технології підготовки фахівців для туристсько-рекреаційної сфери / О. О. Бейдик // Вісник КНУКіМ. Сер. Педагогіка – 2005. – Вип. 12, ч. 1. – С. 47–50.
3. Бейдык А. А. Активные методы обучения в спецкурсах туристско-рекреационного блока / А. А. Бейдык // Культура народов Причерноморья. – 2006. – № 88. – С. 7-11.
4. Бейдик О. О. Застосування активних методів при викладанні рекреаційно-туристичних дисциплін у вищих навчальних закладах / О. О. Бейдик // Туристично-краєзнавчі дослідження. – 2007. – Вип. 7. – С. 214-227.
5. Бейдик О.О. Застосування таблиць Шульте при вивченні рекреаційно-географічних дисциплін / Бейдик О. О., Тертична Ю. В. // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 4. Географія і сучасність. – 2011. – Вип. 14 (26). – С.91-97
6. Бейдик О. О. Унікальна Україна: географія та ресурси туризму: Навчальний посібник / О.О. Бейдик, Н. О. Новосад Н.О. – К. : Альтерпрес, 2013. – 572 с.
7. Бейдик О. О. Рекреаційно-туристські ресурси Миколаївської області в таблицях Шульте / О. О. Бейдик, І. А. Лазарук // Сучасні тенденції розвитку туризму : Зб. наук. праць. – Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2015. – С. 16-21.
8. Бейдик О. О. Національна та світова археологія в таблицях Шульте / О.О. Бейдик, І. А. Лазарук // Людина та ландшафт: географічний підхід в первісній археології : Мат. Міжнародн. наук. конф. – К. : Стародавній світ, 2016. – С. 32.
9. Бейдик О. О. Застосування таблиці Блока при вивченні рекреаційно-географічних дисциплін. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. Випуск 64. – 2016. – С. 13-18.
9. Бондарчук Л. І. Методи активного навчання в курсі «Основи педагогічної майстерності» / Л. І. Бондарчук, Е. І. Федорчук // Вища і середня педагогічна освіта. – 1993. – № І6. – С. 51-56.
10. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психодиагностике / Л. Ф. Бурлачук. – СПб. : Питер, 2007. – С. 341-343.
11. Володько В. М. Самостійна навчально-пізнавальна діяльність як один з методів розвитку творчих здібностей студентів / В. М. Володько, Т. В. Іванова // Вища і середня педагогічна освіта. – 1993. – № І6. – С. 62.
12. Жукова Р. Ф. Активные методы обучения в концепции перестройки учебного процесса / Р. Ф. Жукова, Ю. В. Кузнецов // Активные методы обучения в системе подготовки специалистов и руководителей. – Л., 1989. – С. 5-13.
13. Лозова В. І. Проблема активізації пізнавальної діяльності студентів при вивченні психолого-педагогічних дисциплін / Лозова В. І., Золотухіна С. Т., Гриньова В. М. // Вища і середня педагогічна освіта. – 1989. – № 14. – С. 63-68.
14. На цепкий шофёрский глаз // Ровесник. – 1975. – №12. – С. 22.
15. Тарасов В. К. Персонал-технология: отбор и подготовка менеджеров / В. К. Тарасов. – Л. : Машиностроение, 1989. – С. 175-185.
16. Худик В. А. Психологические методики исследования интеллекта и личности: таблицы Шульте / В. А. Худик. – К. : Здоровье, 1994. – 20 с.
17. Щуркова Н. Е. Практикум по педагогической технологии / Н. Е. Щуркова. – М., 1998. – С. 6-7.

18. Свідомство про реєстрацію авторського права на твір №67838. Україна. Наукова стаття «Застосування таблиць Шульте при вивченні географічних та історичних дисциплін» / Бейдик О. О. (Україна). – 15.09.2016.

References:

1. Beidyk O. O. Dyversyfikatsiia tvorchoho pidkhotu do konstruiuvannya navchalnoho protsesu / O. O. Beidyk // Visnyk Kyivskoho instytutu «Slov'ianskyi universytet». Ser. Ekonomika. – 2000. – Vyp. 6. – S.23-29.
2. Beidyk O. O. Personal-tekhnologii pidhotovky fakhivtsiv dlia turystsko-rekreatsiinoi sfery / O. O. Beidyk // Visnyk KNUKiM. Ser. Pedahohika – 2005. – Vyp. 12, ch. 1. – S. 47–50.
3. Beidyk A. A. Aktivnye metody obucheniya v spetskursakh turystsko-rekreatsyonnoho bloka / A. A. Beidyk // Kultura narodov Prychernomoria. – 2006. – № 88. – S. 7-11.
4. Beidyk O. O. Zastosuvannya aktivnykh metodiv pry vykladanni rekreatsiino-turystychnykh dystsyplin u vyshchykh navchalnykh zakladakh / O. O. Beidyk // Turystychno-kraieznachni doslidzhennia. – 2007. – Vyp. 7. – S. 214-227.
5. Beidyk O.O. Zastosuvannya tablyts Shulte pry vyvchenni rekreatsiino-heohrafichnykh dystsyplin / Beidyk O. O., Tertychna Iu. V. // Naukovyi chasopys NPU imeni M.P. Drahomanova. Seriia 4. Heohrafiia i suchasnist. – 2011. – Vyp. 14 (26). – S.91-97
7. Beidyk O. O. Rekreatsiino-turystski resursy Mykolaivskoi oblasti v tablytsiakh Shulte / O. O. Beidyk, I. A. Lazaruk // Suchasni tendentsii rozvytku turyzmu : Zb. nauk. prats. – Mykolaiv : MF KNUKIM, 2015. – S. 16-21.
8. Beidyk O. O. Natsionalna ta svitova arkhheologhiia v tablytsiakh Shulte / O.O. Beidyk, I. A. Lazaruk // Liudyna ta landshaft: heohrafichni pidkhid v pervisnii arkhheologii : Mat. Mizhnarodn. nauk. konf. – K. : Starodavnii svit, 2016. – S. 32.
9. Beidyk O. O. Zastosuvannya tablytsi Bloka pry vyvchenni rekreatsiino-heohrafichnykh dystsyplin. Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Heohrafiia. Vypusk 64. – 2016. – S. 13-18.
9. Bondarchuk L. I. Metody aktivnoho navchannia v kursi «Osnovy pedahohichnoi maisternosti» / L. I. Bondarchuk, E. I. Fedorchuk // Vyshcha i serednia pedahohichna osvita. – 1993. – № I6. – S. 51-56.
10. Burlachuk L. F. Slovar-spravochnyk po psykodyahnostyke / L. F. Burlachuk. – SPb. : Pyter, 2007. – S. 341-343.
11. Volodko V. M. Samostiina navchalno-piznavalna diialnist yakodyn z metodiv rozvytku tvorchykh zdibnostei studentiv / V. M. Volodko, T. V. Ivanova // Vyshcha i serednia pedahohichna osvita. – 1993. – № I6. – S. 62.
12. Zhukova R. F. Aktivnye metody obucheniya v kontseptsyy perestroiky uchebnoho protsesu / R. F. Zhukova, Iu. V. Kuznetsov // Aktivnye metody obucheniya v systeme podhotovky spetsyalystov y rukovodytelei. – L., 1989. – S. 5-13.
13. Lozova V. I. Problema aktivizatsii piznavalnoi diialnosti studentiv pry vyvchenni psykholoho-pedahohichnykh dystsyplin / Lozova V. I., Zolotukhina S. T., Hrynova V. M. // Vyshcha i serednia pedahohichna osvita. – 1989. – № 14. – S. 6Z-68.
14. Na tsepkyi shoferskyi hlaz // Rovesnyk. – 1975. – №12. – S. 22.
15. Tarasov V. K. Personal-tekhnologiya: otbor y podhotovka menedzherov / V. K. Tarasov. – L. : Mashynostroenye, 1989. – S. 175-185.
16. Khudyk V. A. Psykholohycheskye metodyky yssledovaniya yntellekta y lychnosti: tablytsy Shulte / V. A. Khudyk. – K. : Zdorove, 1994. – 20 s.
17. Shchurkova N. E. Praktikum po pedahohycheskoi tekhnologyy / N. E. Shchurkova. – M., 1998. – S. 6-7.
18. Svidotstvo pro reiestratsiiu avtorskoho prava na tvir №67838. Ukraina. Naukova stattia «Zastosuvannya tablyts Shulte pry vyvchenni heohrafichnykh ta istorychnykh dystsyplin» / Beidyk O. O. (Ukraina). – 15.09.2016.